

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezinárodních studií Brno

TYPY MANŽELSTVÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
Doc. PhDr. Jaroslav Nevoránek, CSc.**

**Vypracoval:
Dušan Peroutka**

Brno 2007

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Jaroslavu Nevoránkovi, CSc., za jeho cenné rady a odbornou pomoc, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Děkuji rovněž své manželce Jitce za její morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

V obci Marefy dne 29. 3. 2007

.....

Dušan Peroutka

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma „Typy manželství“ zpracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V obci Marefy dne 29. 3. 2007

.....

Dušan Peroutka

OBSAH

Úvod	2
1. Manželství v průběhu historie	4
1.1 Společnost prvotně pospolná	4
1.2 Otrokářská společnost	5
1.3 Manželství ve feudalismu	6
1.4 Kapitalistická společnost	8
1.5 Dílčí závěr	8
2. Typy manželství	10
2.1 Manželství	10
2.2 Polygamie	11
2.3 Monogamie	12
2.4 Registrované partnerství	13
2.5 Jiné druhy soužití	15
2.6 Dílčí závěr	17
3. Formy vzniku a zániku manželství	18
3.1 Výběr životního partnera	18
3.2 Vznik manželství	19
3.3 Neplatné manželství	22
3.4 Zánik a ukončení manželství	25
3.5 Dílčí závěr	27
4. Poslání manželství	29
4.1 Prioritní funkce manželství	29
4.2 Struktura rodiny	33
4.3 Sociologie v rodině	34
4.4 Dílčí závěr	36
Závěr	37
Resumé	38
Anotace	39
Použitá literatura	40

Úvod

Pro svoji bakalářskou práci jsem zvolil téma „Typy manželství“. Tento pojem v sobě skrývá řadu otázek. Například: Jak se dnes společnost dívá na vysoké procento rozvedených párů. Pro výběr tohoto tématu mě inspiroval současný názor na manželství jako instituci a má nedávná zkušenost s uzavřením vlastního sňatku a narození a výchova mého prvního dítěte.

Cílem mé práce je nastínit manželství ze strany jeho historického vývoje v kontrastu se současným pohledem na tuto instituci jako základnu plnění sociálních, ekonomických a generačních funkcí manželství a rodiny ve společnosti.

Hlavním důvodem je, že naše společnost prožívá v současné době velkou ekonomicko – sociální krizi. Mladí lidé stojí před rozhodnutím zda uzavřít či neuzavřít sňatek a kdy proměnit manželství na fungující součást společnosti tj. na rodinu s dětmi.

Dnešní svět je pod velikým tlakem globalizace, migrace lidí a probíhající urbanizace. Lidé upřednostňují svůj pracovní růst před zakládáním rodin a spousta již uzavřených manželství se končí rozvodem. Nejde však jen o právní stránku vzniku či zániku manželství, ale především o stránku sociální, kdy rozvod je řazen jako druhá nejvyšší traumatizující událost v životě člověka.

Tato práce by měla pomoci nejenom mě uvědomit si hloubku a důležitost manželského soužití, ale všem, jimž se dostane do rukou, poskytnout co nejpřesnější informace o tomto tématu. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že z pohledu mladého a perspektivního člověka je pohled na institut manželství velice vzdálený reálným potřebám státu.

V bakalářské práci jsem se zaměřil především na úroveň teoretickou. Jsou zde popsány důležité údaje týkající se manželství a rodiny. Dále popisují různé typy manželství a soužití lidí jak v době minulé tak v současnosti. Jako příklad nového typu soužití dvou osob uvádím častokrát diskutované a v mediích vděčné téma

„ Registrované partnerství“. Jedná se o situaci, kdy nejde o spojení dvou lidí jako v klasické evropské monogamní rodině (jeden muž a jedna žena), ale o soužití osob stejného pohlaví.

Jestliže v minulosti bývalo trendem mít spoustu potomků a bydlet ve vícegeneračních domech tak v současné době je situace v tomto ohledu zcela opačná. Význam rodiny zůstává i nadále stejný pouze z hlediska důležitosti pro fungování státu.

Toto téma, které se zabývá různorodostí vztahů především mezi mužem a ženou je z hlediska své obsahové části velice rozsáhlé a náročné. Domníván se, že pro ucelený obraz by bylo nutné popsat mnohem více stran.

Přesto si však dovoluji říci, že jsem se pokusil vybrat jen ty nejdůležitější a potřebné informace, aby se kdokoliv mohl seznámit s hlavními pojmy a údaji předkládaného tématu mé bakalářské práce.

1. Manželství v průběhu historie

1.1 Společnost prvotně pospolná

Lidé při vytváření materiálních hodnot, které jsou nezbytné pro jejich život tyto nevytvářejí jednotlivě, ale spojují se, aby si při tom vzájemně pomáhali. Charakter výrobních vztahů každé společnosti má určující význam i pro utváření manželství a rodiny. Manželství a rodina se mění, když se mění výrobní poměry. Jakékoliv změny v materiálním životě společnosti se dříve nebo později odrážejí také na jejich struktuře a funkcích.

Při tom nejsou manželství, ani rodina spojeny s životem společnosti od začátku a nejsou vůbec neodmyslitelnou formou lidského soužití. Manželství a rodina jako společné instituce jsou produktem historického vývoje a vznikají teprve na takovém stupni, kdy společensko výrobní vztahy jejich vytvoření a další vývoj nejenom umožnily, ale přímo předpokládaly. Nežli dospěl historický vývoj až k tomuto přelomovému stupni vývoje, žili statisíce let před tím lidé, kteří manželství ani rodinu neznali.

„Podle různých historických podmínek mění se i funkce manželství a rodiny. Reprodukce lidských individuí – podmínka udržení lidského rodu – je ovšem funkcí nejstarší, ale naprosto ne jedinou. V průběhu historického vývoje manželství a rodina přijímaly další funkce jiné, z nichž mnohé pak v dalším společenském vývoji přebíral zase stát“.¹

Vývojové etapy manželství začínají nástupem lidského druhu „*homo sapiens*“. Nejstarším typem spojení lidí je tzv. manželství skupinové. Jeho rozvoj je datován ke vzniku rodového soužití. Jde především o společné obstarávání potravy, obydlí a společnou ochranu. Vznikají zde silnější společenské vztahy především z důvodů pokrevní příbuznosti osob spojených hospodářskými a společenskými pouty.

---

¹ Klabouch Jiří, Manželství a rodina v minulosti. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962, str. 9

Rody jsou už vyvinuté celky, uvnitř kterých se projevuje vnitřní diferenciací spojená zřejmě s dělbou práce na fyziologickém základě (tj. podle stáří, pohlaví), která nastala při potřebě řešení nových a náročnějších úkolů nutných k zaopatření své obživy. Rody se počínají při sexuálním styku rozdělovat na skupiny, uvnitř kterých je sexuální styk neomezený, avšak navenek mezi příslušníky různých takových skupin přestává být obvyklý. Vzniká tím jakási první forma manželství, tzv. *manželství skupinové*, které je manželskou formou příznačnou pro rodovou společnost po celou dobu jejího trvání.

Po celou dobu rodového zřízení trvala také zásadní rovnoprávnost mužů a žen, kteří společně rozhodovali o záležitostech rodu. Rovnováha obou pohlaví byla základem skupinového i párového manželství.

1.2 Otrokářská společnost

K rozkladu společnosti prvobytně pospolné nedochází ve všech zemích současně. Vznikání společenských tříd, soukromého vlastnictví a vytvoření státu můžeme pozorovat ve Starém Egyptě a v Mezopotámii kolem počátku 3. tisíciletí př. n. l. . Proces rozkladu prvotně pospolné společnosti je neobyčejně složitý a třebaže vychází ze stejného východiska, mohl být podle konkrétních historických podmínek jednotlivých území modifikován. Také jeho vyústění bylo rozličné.¹

Pro rozvoj manželské a rodinné instituce v otrokářské společnosti nebylo z pohledu otroků příliš prostoru. Otroci byly majetkem otrokáře a ten s nimi i tak jednal. Bral je jako věci a prostředek jeho výrobní činnosti. Otrokyně se nesměly sdružovat s otroky jako ostatní lidé a zakládání rodin jim nebylo umožňováno. Otrokyně se mohly za určitých a vyjímečných okolností z otroctví vykoupit (př. porodila-li otrokáři tři děti - otroky - dostala za to svobodu).

Veliký význam při rozvoji manželství tvořily zásady jeho vzniku v římském právu. Manželství s plnými právními účinky bylo v římském právu možné uzavřít jen mezi plnoprávními a dospělými občany, jestliže nebylo mezi nimi manželských

---

¹ Srv. Klabouch Jiří, Manželství a rodina v minulosti. 1.vyd. Praha: Orbis, 1962, str. 23

překážek. Vznik manželství absolutně vylučovala impotence, trvající jiný svazek manželský a od principátu též vojenský stav. Relativními překážkami byla pokrevní příbuznost po přímé i vedlejší linii. Sňatek uzavřený při existenci takových překážek nebyl platný.¹

Zletilost člověka v Římě začínala od 25. let. Věková hranice pro sňatek nebyla předepsaná a rozhodovala pouze fyzická způsobilost. Zpravidla se manželství uzavírala mezi 14 - 18 rokem.

Mezi manželi se často vyvíjel i jistý druh lásky. Ženy pečlivě střežily svou ctnost: tehdejší poměry vystihuje pověst o Lukrécii, která před zneuctěním svévolí panovníka raději se probodla mečem, než aby snesla svoji pohanu.

„ Přestože starověké Řecko tolik přispělo k evropské kultuře a římské právo se stalo klíčovým pro civilní spory, na úrovni rodiny nezanechaly klasické civilizace Evropě příliš výrazný odkaz. Existují zde sice přetrvávající prvky a parametry, ale většina z nich se nevztahuje přímo ke klasickým kulturám. Například v Řecku existovalo věno, ženy bývaly obdarovány věnem a pokud neměly bratry, stávaly se dědičkami (*epikléros*), což narušovalo hegemonické předávání majetku mezi mužskými členy rodové linie. To představuje radikální odlišnost velkých eurasijských společností od afrických rodových skupin.“²

1.3 Manželství ve feudalismu

Feudální způsob výroby zápasil s otrokářstvím v římské říši asi dvě století, až prokázal svoji převahu a úplně ho vytlačil.

Nastává zde období, kdy přímí výrobci nemohou být jen poslušnou pracovní silou, ale je zde potřeba motivace pro lepší produktivitu práce. Vznikají nové výrobní vztahy, na nichž je budován společenský řád a směřuje se k využívání těchto vztahů. Předpokládá se, že jich bude využívat pracovník mající na výsledcích výroby určitý

---

¹ Srv. Klabouch Jiří, Manželství a rodina v minulosti. 1.vyd. Praha: Orbis, 1962, str. 32 - 33

² Goody Jack, Proměny rodiny v evropské historii. 1. vyd. Praha: NLN, 2006, str.26

zájem. Neznamená to ovšem zrušení třídních rozdílů. Feudální společenský řád vytváří celkově nové podmínky pro život v manželství a rodině.

Překonáním otroctví vzniká nyní možnost života v pravidelných a rodinných vztazích i přímým pracovníkům ve výrobě – poddaným – třebaže i jejich manželství jsou spoutána rozmanitými omezeními vyplývající z vrchnostenských práv feudálů nad jejich osobami. Nejdou však tak dalece, aby existenci manželství a rodiny vylučovali. Také feudální společnost má patriarchální charakter a monogamie je tu dominantní manželskou formou. Je tu však přizpůsobena specifickým podmínkám feudálního soukromého vlastnictví a zasazena do vztahů feudálního společenského řádu.

Podstatný vliv na rozvoj manželství a rodiny měla i církev. Rozdíl mezi církevním a světským právem a soudnictvím nebyl ovšem nepřekonatelný. Církev disponovala jistými specifickými sankcemi, které spočívaly v nátlaku na svědomí věřících a hrozily záhrobními tresty. Světské a církevní právo bylo spolu jakoby propojeno při určování trestnosti viníků. Jestliže církev někoho potrestala následoval i trest od společnosti. Vypověděla-li církev někoho ze svých řad, mohl být ve společnosti za svůj prohřešek i upálen.

Katolická církev disponuje řadou svých dogmatů jako jsou například: „ Svátostná povaha manželství nebo přísná monogamie a nerozlučitelnost manželství za života manželů.“ Podrobná rozpracování základních zásad učení křesťanského o manželství bylo rozepsáno církví v církevním právu známém pod názvem „ Kanonické právo“, které dané zásady převedlo do podoby přesných právních předpisů. Kanonické právo se snaží zajistit stabilitu patriarchální monogamie rodiny a má snahu co možná nejvíce rozšířit působnost církve při úpravě manželských vztahů na úkor státu.

Koncem 12. století se vynořil v Kanonickém právu jasný rozdíl mezi zásnubami a uzavřením sňatku. Manželské právo západní a východní křesťanské církve bylo založeno na stejných zásadách až do oddělení obou církví.

Podoba manželského soužití a moc otcovská, upravená kanonickým právem, byla v ranném feudalismu velice široká, ale stejně jako moc nad manželkou se časem

zmírňovala. Jejími nejdůležitějšími povinnostmi se stala výchova, hmotné zabezpečení dítěte a určení jeho budoucího povolání.

1.4 Kapitalistická společnost

Významný vliv na vývoj manželství a rodiny má doba koncem osmnáctého a počátkem devatenáctého století kdy probíhá tzv. průmyslová revoluce. Buržoazie se domáhá rovnosti všech lidí před zákonem a vyhlásila nezadatelná lidská práva. Snaží se především odstranit nesčetná omezení, která vytvořil feudální řád a podstatně redukovat počet manželských překážek. Na manželství je přihlíženo jako na smlouvu jež není podstatně odlišná od církevní jurisdikce a zlepšuje právní postavení žen a dětí. Muž je povinen ke svojí manželce ochranou a žena svému muži poslušností.

Dne 1. listopadu 1781 byl vydán „*Patent o zrušení nevolnictví*“, jehož vydáním byly odstraněny všechny omezení k sňatku. Jeho vydání si vyžádaly zájmy kapitalistické výroby. Poddaní směli od tohoto data uzavírat manželství bez vrchnostenského svolení. Pouze svůj úmysl vzít se oznamovali.

Velice významným mezníkem v rozvoji manželství a rodiny se stala 1. světová válka 1914 – 1918. V ní se účastnilo 25 milionů bojujících mužů. Rodinný život byl demoralizovaný. Poklesl počet sňatků a narozených dětí. Další ranou v rozvoji vztahů se stala 2. světová válka 1900 – 1945. Po těchto válkách začala reforma manželského života a trvala až do studentského převratu 17. listopadu 1989.

1.5 Dílčí závěr

Historie vzniku a průběhu vývojových etap manželství a soužití lidí nám ukazuje, že každá doba ať společnost prvotně pospolná, otrokářská, feudální nebo kapitalistická přináší sebou nové členění a názory na to co by mělo být normou neboli standartem v životě rodiny. Vše je přímo ovlivněno vývojovým stupněm výrobního procesu společnosti a potřebami pro život rodiny.

Brzdami vývoje můžeme označit zejména otrokářskou společnost, kde otroci měli jen omezenou možnost zakládat rodiny a nebo jen podle přísných pravidel. Další zastavení rozvoje přichází se světovými válkami jak s první, tak s druhou, kdy miliony mužů válčily na frontách a ženy zůstaly doma a staraly se o chod továren a jiných výrobních procesů. Je zřejmé, z jakého důvodu klesla porodnost a počet uzavřených sňatků.

Naopak veliký skok týkající se změny postavení rodiny jsme zažili po revoluci v listopadu roku 1989. Nastalo uvolnění v rodinném životě i v partnerských vztazích. Nelze však říci, že by toto bylo přínosem jen pro naši českou populaci.

Dochází k rozvoji podnikatelské sféry a tím i k navyšování věku, ve kterém lidé zakládají rodinu. Zároveň s tímto pokrokem jde ruku v ruce i evropská globalizace. Globalizací rozumíme nejenom slučování národů spojovaném s obchodem nebo s výměnou informací, ale jde především o velikou migraci lidí. Tím se také zvyšuje počet vznikajících manželství českých občanů s cizinci. Díky osídlování naší země migrujícími lidmi, kteří u nás podnikají nebo dostali azyl s právem pobytu v České republice, se zvedá množství populace a dochází k míchání kultur.

2. Typy manželství

2.1 Manželství

Manželství vzniklo ve středním nebo mladším paleolitu se vznikem rodového zřízení. Nejstarší formou je *skupinové polygamní manželství* spojené s exogamií. Postupně se vyvinula párová manželství, kdy manželé žily každý ve své rodové skupině (dislokální manželství) nebo ve skupině ženy (matrilokální manželství) či ve skupině muže (patrilokální m.). V neolitu a později během rozpadu rodového zřízení vzniká patriarchální rodina a s ní monogamní manželství.

Manželství je tedy historicky podmíněná a společností schvalovaná forma vztahů mezi mužem a ženou, stanovující jim práva a povinnosti k sobě navzájem, k dětem a k ostatním příbuzným. Je základní jednotkou společnosti. V minulosti bylo hlavním účelem zachování kontinuity příslušné příbuzenské skupiny neboli rodu.

V současné společnosti jde o právní spojení mezi mužem a ženou, které může vzniknout i zaniknout pouze zákonem stanoveným způsobem. Jehož hlavním účelem je založení rodiny a řádná výchova dětí.

Vzniká souhlasným prohlášením muže a ženy před stanoveným orgánem státu nebo před orgánem církve či náboženského společenství za přítomnosti dvou svědků, zda dobrovolně vstupují do manželství. Institut manželství může zaniknout několika způsoby a těmi jsou:

- A. Smrtí některého z manželů
- B. Prohlášením jednoho z manželů za mrtvého
- C. Rozvodovým řízením, jehož součástí je i rozhodnutí o umístění nezletilých a nezaopatřených dětí do péče jednoho z rodičů a majetkové vyrovnání
- D. Ve zvláštních případech může být manželství anulováno

České rodinné právo nepřipouští žádnou formu polygamiího manželství. Podle českého rodinného práva je manželství právně upravený monogamní trvalý svazek mezi mužem a ženou , jehož základním posláním je založení rodiny a řádná výchova dětí z něho vzešlých.

2.2 Polygamie

Termín polygamie je znám z řečtiny a můžeme ho volně přeložit jako mnohomanželství – soužití jedné nebo několika osob s několika osobami pohlaví opačného. Dělíme ji na polyandrii a polygynii.

Polyandrie:

- Soužití jedné ženy a několika mužů většinou bratrů
- Příklad – šest bratrů má jednu ženu
- Porodnost je omezena a není zde řešena otázka: „ Kdo je otcem dítěte?“
- Žena má za povinnost vést domácnost a je tou hlavní osobou, která se stará o výchovu dětí
- Žena má veliký majetek a tento se nedělí
- Lokalitou výskytu tohoto typu jsou některé oblasti Indie, dále u Eskymáků a Tibetánů

Polygynie:

- Soužití jednoho muže s několika ženami
- Příklad – u Muslimů jsou to maximálně čtyři ženy
- Jistě si každý vzpomeneme na různé filmy, kde bohatý šejk vlastní veliký počet žen – harém. Za všechny ostatní můžeme vzpomenout na známý film o Angelice (kde je v jednom z dílů unesena a prodána do harému), toto lze nazvat násilnou polyginií
- Tento typ manželství se vyskytuje ve 193 známých společenstvích

Starší formou skupinového manželství ještě v dobách, kdy existovalo rodové a kmenové zřízení je tzv. *endogamie*, kde skupiny mužů a žen spolu žily uvnitř téhož společného výrobního kolektivu a sňatky se skupinami jiných kolektivů nebyly obvyklé.

Mladší formou skupinového manželství u nás asi v 5. – 4. tisíciletí př. n. l. je tzv. *exogamní*, kde manželé jsou navzájem členové různých výrobních kolektivů. Jedna nebo několik sester se stávají např. základem jednoho manželského společenství za účasti mužů z jiné velkorodiny a naopak.

Polygamie jako taková existovala po celou dobu lidské historie. Žili v ní i proroci jako Abrahám, Jakub, David, Šalamoun aj.. Korán polygamií nijak neřeší a blahovolné vměšování Koránu dospělo do následujících úprav:

1. Polygamie je možná s jistými podmínkami a za jistých okolností. Jde o podmíněný souhlas.
2. Souhlas s polygamií se může týkat nejvýše čtyř žen. Před islámem v tomto neexistovalo žádné omezení.
3. Druhá, třetí či čtvrtá žena, pokud si ji manžel vezme má stejná privilegia jako žena první. Tato rovnost záleží zejména na vnitřním svědomí každého jedince.

Polygamie je uznávaná i v sektách vyznávající mormonskou víru („Církev Ježíše Krista – Svatých Posledních dnů“).

Některé názory lidí praví, že na polygamií myslí většina lidí i žen žijící v monogamním manželství. U nás je zakázána a tak ji některé páry praktikují pod záštitou „erotických her“.

2.3 Monogamie

Tento termín pochází tak jako polygamie také z řečtiny a v našem jazyce ho vysvětlujeme jako soužití jednoho muže a jedné ženy. Jedná se o párové manželství.

Monogamie však není pouze výsadou nás lidí, ale můžeme ji pozorovat i u zvířat, například u savců.

Vyskytuje se asi ve čtyřiceti třech známých společenstvích a lze ji chápat jako společenské pravidlo omezující nás na manželství s jedním partnerem. Individuální malorodina se stala základní společenskou jednotkou a současně první formou rodiny.

Termín monogamie však nelze spojovat jen s uzavřením sňatku, nýbrž jak již překlad uvádí jde o soužití muže a ženy. Není podstatné zda spolu žijí v manželství či nikoliv. Věk pohlavního dospívání se snižuje a sním i potřeba hledání partnera. Je mnoho rodin, kde muž se ženou nejsou sezdáni a žijí v harmonické monogamní domácnosti.

Člověk se stále vyvíjí a má nové a nové poznatky. Stejně tak i institut manželství a rodiny není stabilní v jednom bodě svého vývoje. Největší změny lze pozorovat v názoru nastupující generace na výběr životního partnera a na soužití s ním. Jak již jsem uvedl, české právo dovoluje pouze manželství párové.

Současný vývoj přinesl nový trend a to jsou vícečetná monogamní manželství. Jde o způsob obměny životního partnera. Lidé vstupují do manželství a po určité době se rozvádějí, aby mohli vzápětí založit rodinu novou.

2.4 Registrované partnerství

Zvláštním a novým druhem spojení dvou lidí, které však neplní a nemůže plnit společenskou funkci jako párové manželství je registrované partnerství. Jde o trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé zákonem stanoveným způsobem.

Registrované partnerství uvedl v platnost „Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství dne 26. dubna 2006“. O vzniku registrovaného partnerství se hovoří v hlavě druhé v § 2.

Hlava II

Vznik partnerství

§ 2

(1) Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství (dále jen "prohlášení").

(2) Osoby vstupující do partnerství činí prohlášení osobně před matričním úřadem¹⁾ v kraji, který je podle místa trvalého pobytu alespoň jedné z osob vstupujících do partnerství příslušný k přijetí prohlášení (dále jen "příslušný matriční úřad"). Příslušné matriční úřady stanoví vyhláškou Ministerstvo vnitra (dále jen "ministerstvo").

(3) Není-li žádná z osob přihlášená k trvalému pobytu na území České republiky, je příslušným matričním úřadem úřad pověřený vedením zvláštní matriky.

(4) Jsou-li pro to závažné důvody, příslušný matriční úřad může na žádost osob vstupujících do partnerství povolit, aby prohlášení přijal jiný příslušný matriční úřad.

(5) Příslušný matriční úřad přijímá prohlášení na místě, které k tomu určí.

Příslušný zákon se též zabývá otázkou svěřeni dítěte rodiči, který vstupuje či vstoupil do partnerského vztahu.

§ 13

Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

Partnerství může zaniknout:

- smrtí jednoho s partnerů
- prohlášením jednoho s partnerů za mrtvého
- zrušením rozhodnutím u soud

V dnešní společnosti jsou i ohlasy na to, aby mohla být výchova dětí svěřena lidem žijícím v registrovaném partnerství. Hovořím zde o možnosti adoptovat si dítě nebo děti. Nejsem však přesvědčen zda výchova v rodině, kde figurují dvě maminky nebo dva tatínci, je to pravé, co by pozitivně ovlivňovalo psychický vývoj dítěte. Neboť je všeobecně známo, že neúplná rodina má negativní vliv na vývoj a rozvoj dítěte.

Děti žijící v rozdělené rodině nejsou schopny řádně dokončit svůj psychický rozvoj a trpí tím i při zakládání vlastního rodinného života a v jeho průběhu a velice často se rozvádějí. Navíc neumějí připravit své dítě k nástupu do tzv. kolotoče života.

2.5 Jiné druhy soužití

V této části se budeme zabývat pohledem dnešní mládeže na vstup do manželství a založení rodiny.

„Současný významný pokles sňatečnosti a vyšší věk při vstupu do prvního manželství podnítil řadu úvah o úpadku manželství a o tom, že je nahrazují jiné alternativní formy partnerského života, například nesezdaná soužití či život v komunitách nebo bez stálého partnera. Podobné názory zastává i řada sociologů: podle některých z nich je změna vztahu k manželství projevem návratu k evropským vzorcům reprodukčního a rodinného chování, protože je přirozené, když se i české obyvatelstvo chová obdobně jako západoevropské, má-li k tomu konečně příležitost.“¹

Rozhodným prvkem pro uzavření sňatku je v dnešní době i narůstající nezaměstnanost a malá podpora mladých rodin. Významným problémem je tedy otázka finanční a bytová. Jako příklad uvádím nesezdané soužití mladé rodiny z mého okolí.

Rodina řeší otázku finanční tím, že matka dítěte neuvedla otce dítěte i když jí je znám a sama má trvalé bydliště u své matky. Ve skutečnosti žijí ve společné domácnosti u otce dítěte, ale z obavy ztráty sociálních dávek a malých příjmů partnera toto tají. Důvod je prostý, svobodná matka má od sociálního úřadu přiznánu mnohem větší finanční podporu nežli matka žijící v manželství s manželem, který dosahuje jen

---

¹ Fialová L. a kol., Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. 1. vyd. Praha: SLON, 2000, str. 67

na minimální mzdu. Stále také přibývá soužití, která neplní základní společenské předpoklady, tedy vstup do řádného manželství a založení rodiny. Rozlišujeme více typů nesezdaných soužití, které se mezi sebou zásadně odlišují. Jako každá odlišnost v životě lidském je i tato hojně kritizována.

V partnerství rozlišujeme tři typy soužití:

- a) manželství na zkoušku
- b) soužití tzv. „bez papíru“
- c) soužití karierní

Manželství na zkoušku

Dočasné nesezdané soužití, které je všeobecně chápáno jako „manželství na zkoušku“ a jak v minulosti, tak i v současném světě funguje jako předstupeň sňatku. Hlavním důvodem k uzavření manželství je pak ve většině případů početí dítěte. Partneři žijí tedy v nesezdaném soužití, plánují založit rodinu a pro sňatek se rozhodují až z důvodu zaopatření dítěte. Svatba je tedy pouhou formalitou, její příčinou není primárně vyústění vztahů a touha partnerů po jeho legitimizaci, ale hlavní příčinou je na prvním místě početí dítěte.

Soužití „bez papíru“

dalším podtypem je nesezdané soužití partnerů, kteří chtějí mít děti. Založí rodinu, aniž by vstoupili do manželství, sňatek pro ně není důležitý. Neexistuje žádná smlouva ani společenská norma, kterou byly partneři byly zavázáni k nějakému určitému chování. Jejich cílem je společné soužití založené na vzájemném vztahu partnerů, založení rodiny a na výchově dětí.

Soužití karierní

V posledních letech se u nás rozmáhá tak jako již dříve v sousedních státech soužití muže a ženy, kteří neplánují a nechtějí mít spolu děti, dávají přednost své volnosti a především svojí kariéře před založením rodiny. V této skupině se vyskytují ve veliké míře lidé, kteří již mají zkušenost s manželstvím a rozvodem. Kariéra se pro ně stává náplní jejich života.

2.6 Dílčí závěr

Manželství ..... podíváme-li se na institut manželský nyní, v době nedávno minulé či v dobách dávných, vždy bylo nositelem podobných rysů a významů.

Ať už šlo o některý z typů skupinového, párového nebo nesezdaného soužití, vždy tyto jednotky byly předurčeny nejenom k tomu, aby fungovaly jako výrobní děti na zachování rodů nebo kmene, ale také na plnění dalších mnoha důležitých úloh. Mezi tyto úlohy patří především výchova a socializace jedinců ve společnosti narozených a předávání svého poznání dalším generacím.

I když se dnes zdá, že tento překotný vývoj stagnuje, jde v současnosti o pravý opak. Dnešní doba si od rodiny vyžaduje mnohem více energie při výchově a přípravě dítěte na vstup do dnešního světa, než kdykoliv dříve. Jak se zrychluje vývoj společnosti tak musí být zkvalitňována i výchova našich dětí.

3. Formy vzniku a zániku manželství

3.1 Výběr životního partnera

Při výběru životního partnera rozhodují mnohá hlediska. Kromě faktu, že jedinci se řídí svými instinkty a pudy, je zde ještě mnoho, co by každý měl brát na vědomí při výběru svého druha.

Rozdělujeme řadu genetických odchylek od normality, každá z odchylek zatěžuje potenciálního partnera a je většinou přenosná na jeho potomky. Mezi nejznámějšími můžeme uvést Downův syndrom, Klinefelterův syndrom, Supermuž, Superžena nebo Turnerův syndrom.

„**Preventivní možnosti** lékařské genetiky jsou rozděleny podle toho, ve kterém období života jsou aplikovány, a to na: *prekoncepční*, prenatální a postnatální. Mezi *prekoncepční* metody řadíme výběr partnera a plánované rodičovství. Mezi prenatální metody řadíme volbu pohlaví dítěte (volbu zdravého dítěte) a příp. interrupci dítěte geneticky pravděpodobně poškozeného. Mezi *postnatální* metody prevence se řadí rodinný ochranný režim např. u hypertenze, diabetu atp.“¹

Výběr životního partnera a plánované rodičovství řadíme mezi prekoncepční metody. Při výběru partnera platí genetické pravidlo, že partner nemá být v příbuzenském stavu a nemá mít stejnou chorobu neboli rodinnou zátěž. Vznikla by tím pokrevní příbuznost konsanguinita, která vzniká pokrevním křížením.

Jedním s kritériem se kterým by se měly seznámit oba partneři před uzavřením sňatku je prognóza svých eventuálních nemocí, s rizikem vzniku onemocnění u jejich dětí a s možnostmi prevence nebo léčby.

---

¹ Kohoutek Rudolf, Psychologie zdraví a duševní hygiena. Brno: Ims Brno, 2007, str. 47

3.2 Vznik manželství

O manželství a jeho různých podobách jsme již hovořily v předchozích kapitolách. Pro ucelený pohled na institut manželský si musíme něco říci i o tom, za jakých podmínek může v současné době vzniknout. Kdo je oprávněn do tohoto svazku vstoupit a pro jaké vady může proces uzavření sňatku být neplatný nebo neexistující.

Vstup do společného života muže a ženy je upraven zákonem o rodině vydaný dne 4. prosince č. 94/ 1963 Sb., který byl již třikrát novelizován. Zákon je výsledkem usnesení Národního shromáždění Československé socialistické republiky.

Zákon hovoří o manželství jako o trvalém společenství muže a ženy založené zákonným způsobem, jehož hlavním a nejdůležitějším úkolem je založení rodiny a řádná výchova potomků – dětí. Snoubenci, kteří spolu hodlají vstoupit do manželství, mají vzájemně poznat své charakterové vlastnosti i svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které bude schopno splnit svůj hlavní účel. Sňatek rozdělujeme na Občanský a Církevní.

Manželství lze uzavřít pouze svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy, že spolu vstupují do manželství. Činí tak před obecním úřadem, který je pověřen vedením matriky. Případně , který plní jeho funkci (dále jen „matriční úřad“) nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem. Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků.

Občanský sňatek

Prohlášení o uzavření manželství činí snoubenci před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městských obvodů nebo městských částí územně členěných statutárních měst, které jsou matričním úřadem.

Prohlášení o uzavření manželství lze učinit před starostou nebo místostarostou obce, městské části hlavního města Prahy, městských obvodů nebo městských částí

územně členěných statutárních měst, které nejsou matričním úřadem, je-li jeden ze snoubenců přihlášen k trvalému pobytu v jeho správním obvodu.

Prohlášení o uzavření manželství lze činit i před primátorem hlavního města Prahy, náměstkem primátora hlavního města Prahy nebo pověřeným členem zastupitelstva hlavního města Prahy, jakož i před primátorem statutárního města, náměstkem primátora statutárního města nebo pověřeným členem zastupitelstva statutárního města. V případě ohrožení života některého ze snoubenců, může se manželství uzavřít před kterýmkoli obecním úřadem. Manželství se uzavírá v místě určeném úřadem pro konání slavnostních obřadů.

Církevní sňatek

Sňatek církevní je specifický tím, že ho mezi sebou uzavírají muž a žena věřící, kteří jsou přinejmenším pokřtěni. Sňatek vzniká prohlášením o uzavření manželství snoubenci tak činí před příslušným orgánem církve a to před osobou pověřenou a oprávněnou církví nebo náboženskou společností.

Manželství se uzavírá v místě určeném předpisy církve nebo náboženské společnosti pro náboženské obřady nebo náboženské úkony, avšak je-li život snoubence přímo ohrožen, může se manželství uzavřít na kterémkoli místě.

Podmínky uzavření manželství stanovené tímto zákonem platí i pro církevní sňatek. Církevní sňatek může být uzavřen až poté, kdy snoubenci předloží oddávajícímu osvědčení vydané příslušným matričním úřadem, od jehož vydání neuplynuly více než tři měsíce, o tom, že splnili všechny požadavky zákona pro uzavření platného manželství.

Orgán státem registrované církve, nebo náboženské společnosti, před kterým došlo k uzavření manželství, je povinen do 3 pracovních dnů od uzavření manželství doručit protokol o uzavření manželství s uvedením skutečností podle zvláštního právního předpisu příslušnému matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu bylo manželství uzavřeno.

Manželství uzavřená občany České a Slovenské Federativní Republiky v období od 1. ledna 1950 do nabytí účinnosti tohoto zákona církevní formou v zahraničí podle práva platného v místě uzavření manželství, jsou platná podle československého práva.

Snoubenci jsou povinni předložit stanovené doklady, jakož i prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství. Kdo chce uzavřít nové manželství, je povinen prokázat, že jeho dřívější manželství zaniklo, nebo bylo prohlášeno za neplatné. Matriční úřad může předložení stanovených dokladů prominout, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

Je-li život toho, kdo chce uzavřít manželství, přímo ohrožen, není třeba předložit doklady jinak k uzavření manželství potřebné. I v takovém případě však snoubenci musí prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly. V cizině může přijmout prohlášení snoubenců, je-li alespoň jeden z nich státním občanem České republiky, v případě uvedeném v odstavci 1) i kapitán lodi plující pod vlajkou České republiky, kapitán letadla registrovaného v České republice a velitel vojenské jednotky České republiky v zahraničí.

Snoubenci jsou povinni při uzavírání manželství před matričním úřadem nebo oprávněným orgánem církve souhlasně prohlásit, zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či zda si ponechají svá dosavadní příjmení nebo zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí; bylo-li předchozí příjmení složeno ze dvou příjmení, může být na druhém místě užíváno a uváděno jen jedno z nich. Ponechají-li si svá dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí.

Z důležitých důvodů mohou krajský úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností, v hlavním městě Praze a ve městech Brno, Ostrava a Plzeň magistráty těchto měst povolit, aby prohlášení jednoho ze snoubenců, že vstupuje do manželství, učinil jeho zástupce. Plná moc musí být písemná a podpis na ní musí být úředně ověřen. Druhý snoubenec, se kterým má být manželství uzavřeno, musí být v ní přesně označen,

jinak manželství nevznikne. Odvolání plné moci je účinné, jen pokud se o něm druhý snoubenec dozví předtím, než učiní prohlášení, že vstupuje do manželství.

Písemná plná moc musí obsahovat:

a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, rodná čísla a místo trvalého pobytu snoubenců a zástupce,

b) prohlášení o příjmení snoubenců a jejich společných dětí, v mužském a ženském tvaru,

c) prohlášení, že zmocniteli nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly a že je mu znám zdravotní stav druhého snoubence a že zvažil úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství.

Zástupcem snoubence může být pouze zletilá fyzická osoba, která není zbavena způsobilosti k právním úkonům, jejíž způsobilost k právním úkonům není omezena, a která je stejného pohlaví jako snoubenec, kterého zastupuje. Byl-li uzavřen občanský sňatek a snoubenci chtějí uzavřít následně církevní, nemají následně náboženské obřady právní následky. Byl-li uzavřen církevní sňatek, nelze následně uzavřít občanský sňatek.

3.3 Neplatné manželství

Při uzavírání manželství se může naskytnout řada okolností, které nám mohou zabránit uzavření tohoto sňatku nebo může dojít k anulování již uzavřeného manželství.

Pokud dojde k některému z těchto případů rozhoduje o dalším postupu občansko právní soud a to buď po podání návrhu nebo bez podání návrhu na ukončení manželské smlouvy. Soud v těchto případech postupuje podle platných norem, které mají především na zřeteli společenský účel manželství a blaho dětí v něm narozených. Popíšeme si zde různé situace které mohou vést k ukončení manželské smlouvy nebo zamezit jejímu vzniku.

Manželství nemůže uzavřít muž či žena se ženatým mužem nebo vdanou ženou. Neplatnost v tomto případě vyslovuje soud i bez podání návrhu. K tomuto výroku o neplatnosti nedojde a manželství se stává platným, jakmile dřívější manželství zaniklo, nebo bylo prohlášeno za neplatné.

Manželství nemůže být uzavíráno mezi předky a potomky a mezi sourozenci i v případě příbuzenství založeném osvojením, pokud osvojení trvá. Neplatnost manželství opět vysloví soud i bez návrhu.

Také nezletilý nemůže uzavřít manželství. Může tak učinit pouze výjimečně na základě rozhodnutí soudu. Jestliže je to v souladu se společenským účelem manželství, může soud z důležitých důvodů povolit uzavření manželství nezletilému staršímu než šestnáct let. Bez tohoto povolení je manželství neplatné a soud vyslovuje neplatnost i bez návrhu některé ze stran.

Mezi obyvateli je znám termín dokoupení roků, který znamená možnost za úplatu dokoupit si léta u soudu, aby mohl manželství uzavřít i nezletilý. Šlo vždy jen o vynímačné případy a nově dokoupené roky se již nedali vrátit zpátky i když by manželství zaniklo.

K výroku o neplatnosti manželství však nedojde a takové manželství se stane platným, jestliže manžel, který byl v době uzavření manželství nezletilý, již dovršil osmnáctý rok, nebo jestliže manželka otěhotněla.

Manželství nesmí též uzavírat osoba, která byla zbavená způsobilosti k právním úkonům. Osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, může uzavřít manželství jen s povolením soudu.

Manželství nemohou uzavírat ani osoby postižené duševní poruchou, která by měla za následek omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům. Soud však může osobě, která je stížena duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, uzavření manželství povolit, je-li zdravotní stav osoby slučitelný s účelem manželství.

Uzavře-li manželství osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům nebo osoba, která trpí duševní poruchou, která by měla za následek zbavení způsobilosti k právním úkonům, vysloví soud neplatnost manželství i bez návrhu. Uzavře-li manželství osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, nebo osoba postižená duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, bez povolení soudu, vysloví soud neplatnost tohoto manželství na návrh kteréhokoli z manželů.

Neplatnost manželství soud nevysloví, jestliže zdravotní stav manžela se stal slučitelný s účelem manželství. Jestliže manželství zaniklo, nelze je prohlásit za neplatné. Bylo-li však manželství uzavřeno se ženatým mužem nebo vdanou ženou nebo mezi předky a potomky a mezi sourozenci, vysloví se neplatnost i po jeho zániku. Totéž platí o manželství uzavřeném mezi osobami, které jsou v příbuzenském poměru na základě osvojení.

Manželství je neplatné, jestliže prohlášení o uzavření manželství bylo učiněno pod hrozbou nebo došlo k omylu týkajícího se totožnosti jednoho ze snoubenců nebo povahy právního úkonu uzavření manželství. Soud vysloví neplatnost takového manželství na návrh kteréhokoli z manželů. Právo některého z manželů uplatnit neplatnost manželství zanikne uplynutím jednoho roku ode dne, kdy se o rozhodné skutečnosti dozvěděl.

Bylo-li řízení o prohlášení manželství za neplatné na návrh některého z manželů již zahájeno, může se neplatnost manželství vyslovit i po smrti druhého manžela. Po smrti manžela, který podal návrh na prohlášení manželství za neplatné, lze vyslovit neplatnost manželství také tehdy, požádají-li o to do lhůty jednoho roku po jeho smrti jeho potomci. Manželství prohlášené za neplatné se považuje za neuzavřené.

O právech a povinnostech manželů ke společnému dítěti a o jejich majetkových poměrech po prohlášení manželství za neplatné, platí obdobně ustanovení o právech a povinnostech rozvedených manželů ke společnému dítěti a o jejich majetkových poměrech.

Manželství nemůže vzniknout, jestliže muž či žena byli k prohlášení o uzavření manželství donuceni fyzickým nebo jiným násilím. A v neposlední řadě manželství nevzniká, bylo-li uzavřeno nezletilým mladším šestnácti let.

3.4 Zánik a ukončení manželství

Manželství jak již bylo popsáno výše může zaniknout především dvěma způsoby, které jsou popsány v zákoně o rodině. První způsob popsáný v odborné právnické literatuře uvádí jako ten nejpřirozenější.

Hovoří o zániku manželství smrtí jednoho z manželů nebo prohlášením za mrtvého. V případě kdy byl jeden z manželů prohlášen za mrtvého a toto prohlášení se ukáže býti zmatečné, zaniklé manželství se obnoví. Avšak pokud již muž či žena v domnění, že ovdověly vstoupily do nového manželského svazku tento nezániká a zaniklé manželství původní se již neobnoví.

Druhým způsobem jak lze zrušit manželství je rozvodové řízení.

„ Od konce šedesátých let 20. století se lidé snaží nějak podmínit svůj závazek vůči rodinné skupině, kterou vytvořili. Přibližně jedna třetina párů sezdáných v osmdesátých se rozvedla nebo rozvede. A rozvádějí se stále dříve. Největší rozvodovost se totiž vyskytuje po čtyřech letech manželství (k této době je ovšem nutno připočítat roky předmanželského soužití s partnerem). Během druhého období současné rodiny sice stoupla nestabilita manželství, ale zdaleka to nevedlo k všeobecnému radikálnímu zlomu v situaci, jak by z některých komentářů mohlo vyplývat. Většina sezdáných párů zůstává stabilní.“¹

Průměrné trvání manželství nedosahuje ani deseti let a vztahy nesezdáných párů trvají ještě kratší dobu. V důsledku toho existuje vysoký podíl dětí, které prožívají rozchod (rozvod) rodičů. Rozhodnutí o rozchodu se nepřijímá lehce, zvláště jsou-li ve hře děti. Můžeme předpokládat, že tak bolestné rozhodnutí lidé činí po dlouhých

---

¹ Sigli Francois, Sociologie současné rodiny. 1.vyd. Praha: Portál, 1999, str. 111

úvahách. Člověk investuje do manželství citovou energii, jež tvoří velkou část jeho já, a proto není snadné všechno vzdát a začít nový život.¹

Za jakých okolností lze manželství rozvést je popsáno v zákoně o rodině. Ten praví: „Soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití; bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství.“²

Současný právní systém nepohlíží na rozváděné manželství jen z pohledu rozchodu muže a ženy, ale klade největší důraz na potomky manželů a jejich další existenci po rozvodu rodičů. V zákoně se hovoří o tom, že pokud mají manželé nezletilé dítě a rozvod rodičů by byl proti zájmům tohoto dítěte, je nemožné toto manželství rozvést.

Při rozvodovém řízení dochází ke dvěma variantám rozvodového řízení a to buď se souhlasem obou manželů nebo s nesouhlasem druhého z manželů. Ohleduplnější k dětem, kteří nedobrovolně přichází o jednoho ze svých rodičů je varianta první, při níž dochází k vzájemné domluvě mezi manžely o finančním narovnání, ale především k rozhodnutí, který z manželů bude mít děti v péči.

Zákon stanoví: „Jestliže manželství trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojí, má se za to, že podmínky uvedené v ustanovení § 24 odst. 1 jsou splněny. Soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, jsou-li předloženy předepsané písemnosti a rozhodnutí.“³

Druhou a složitější variantou při rozvodu manželství je situace při níž jeden z manželů podává návrh na rozvod a druhý s touto skutečností nesouhlasí. „Návrhu na rozvod, s nímž nesouhlasí manžel, který se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílel a jemuž by byla rozvodem způsobena

---

¹ Srv. Smith Heather, Děti a rozvod. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, str. 15

² www.atre.cz. Zákon o rodině, č. 94/ 1963, Hlava V, §24 (1)

³ Srv. www.atre.cz. Zákon o rodině, č. 94/ 1963, Hlava V, §24a (1)

zvlášť závažná újma, soud nevyhoví, pokud mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství.“¹

Výjimku tvoří případ, kdy spolu manželé nežijí více jak tři roky a splní stanovené podmínky. V takovém případě soud manželství rozvede.

„Každý rozvod má stránku ekonomickou, právní a osobní. Rozvod představuje pro všechny zúčastněné zátěž na léta. Když se zkušené kliničtí pracovníci pokoušejí určit, za jak dlouho po rozvodu se z něj lidé vzpamatují, docházejí k odhadům mezi dvěma a pěti lety. Podle šetření pracovníků bývalého Výzkumného ústavu psychiatrického z Prahy se ještě šest let po rozvodu třetina žen a pětina mužů s rozvodem psychicky nevyrovnala.“²

3.5 Dílčí závěr

Dospělými a rozumnými se muži ani ženy nerodí nýbrž se jimi stávají. Socializace je proces při němž se z žijícího tvora postupně stává člověk. Myslící tvor, který se po celý svůj život zabývá uspokojováním svých potřeb. Jednou z těchto potřeb je mít někoho rád o někoho se starat a s někým sdílet životní cestu.

Hovořím zde o instituci manželské a řadě rolí, které člověk během svého života zkusí ať už dobrovolně či nikoliv. Jednou z nejvýznamnějších společenských rolí v manželství je role rodiče, buď matky nebo otce. Lidé velice často vstupují do stavu manželského právě z důvodu očekávání svých potomků. Chtějí pro ně mít co nejpevnější zázemí pro jejich růst a rozvoj.

Opačnou mincí výše uvedeného je fakt, že i když je vstup do manželství ovlivněn z důvodu poskytnutí tomuto tvorečkovi co nejlepší péči tak jakákoliv forma rozvodu mu bere naději. Naději na klasický rodinný život s oběma rodiči. Tradiční rodinná výchova s biologickými rodiči musí mít přednost před unáhlenými a často neopodstatněnými důvody pro rozvodové řízení.

---

¹ www.atre.cz. Zákon o rodině, č. 94/ 1963, Hlava V, §24b (1)

² Matoušek Oldřich, Rodina jako instituce a vztahová síť. 3. vyd. Praha: SLON, 2003, str. 132

Štěstí a pohoda rodiny závisí ve veliké míře na prostředí důvěry, přátelství a vzájemného respektu. Přátelská konverzace a laskavá atmosféra napomáhá budovat šťastné rodinné vztahy. Láska, trpělivost a schopnost odpouštět mohou ulehčit vzniklé problémy a nevlídné chvílky.

Pokud končí manželský vztah odloučením partnerů, vždy je nezbytně nutné si uvědomovat, že ty malé děti, co na nás pohlížejí jako na své vzory, mají velice citlivé povahy a měla by jim být věnována ze strany rodičů maximální péče, aby dopad tohoto odloučení byl co nejmenší.

Ať bylo manželství uzavřeno před státním orgánem pověřeným vykonávat tuto funkci nebo v církvi před tváří boží, vždy jde o rozhodnutí snoubenců jít spolu ruku v ruce životem a spokojeně sledovat jak rostou naše děti.

4. Poslání manželství

4.1 Prioritní funkce manželství

Nejdůležitější po celou dobu existence manželství skupinového či párového je snaha o zachování rodu neboli založení rodiny. Rodina je původní a nejdůležitější sociální skupina a instituce, která je základním článkem sociální kultury i základní ekonomickou jednotkou. Členové rodin jsou propojeni společným soužitím, vzájemnou pomocí a vzájemnou morální odpovědností.

Rodina jako taková se zakládá manželstvím a od přírody je nám dáno, aby se ze spojení muže a ženy rodily děti. Dobrá rodina znamená dobrý začátek do života, znamená dobrý hodnotný systém, který nás ovlivňuje po celý život. Pro moderní rodinu společnosti naší kultury je typická a převládající forma párové monogamní rodiny, kdy je domácnost tvořena párem muže a ženy a jejich dětmi.¹

Rodinu chápeme jako živý organizmus, který si vytváří svoje specifické socializační výchovné prostředí pro děti a pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů. Učí jedince jednat v životě podle stanovených norem chování a vštěpuje jim morální postoje. Ovlivňuje své členy politických, charakterových a estetických směrech. Obzvláště je pak chrání a podporuje.

Člověk se narodí jako biologický jedinec, který je socializačním procesem přetvářen a stává se jedincem sociálním. Rodina je první a prioritní sociální skupinou, která učí dítě přizpůsobovat se sociálnímu životu. Jedná se o *funkci socializační*. Mimo této funkce má rodina ještě funkce: *biologicko-reprodukční, sociálně ekonomickou, Kulturně výchovnou, emocionální a ochrannou a funkci společenskou*.

„Moderní genetika učí, že vývoj jedince je výsledkem spolupůsobnosti dvou činitelů: dědičnosti a prostředí. Moderní sociologie dovedla dobře analyzovat vliv prostředí na jedince. Víme, že prostředí působí. Víme, že dítě prochází rozmanitými

---

¹Srv. Možný, I. Moderní rodina. 1. vyd. Brno: Blok, 1990, str. 17

prostředími. Ale nevíme dosud, jak to které speciální prostředí působí. Vyzkoumat to se zřetelem k dítěti, to je úkol sociologické pedagogiky.“¹

Rodina má pro dítě nezastupitelný význam. Dítě se do ní narodí a dostává od svých rodičů svůj genetický kód, který má rozhodující vliv na celkový rozvoj jeho osobnosti. Zvláště pak v nejranějším období dětství v oblasti tělesné, duševní a sociální. V rodinném prostředí a za pomoci rodiny se uskutečňuje společenská adaptace dítěte a jeho začleňování do společnosti.

Různé sociální prostředí má různorodý vliv na sociální stránku jedince. Srovnáme-li Evropana a Afričana – vidíme podstatný rozdíl v jejich vnímání reálných potřeb. Jeden upřednostňuje kariéru a druhý zachování nejzákladnějších potřeb.

Protože se rodina pohybuje v určitém společenském prostoru, nezůstávají její funkce v průběhu dějinného vývoje strnulé a neměnné. Jejich obsah se proměňuje, některé funkce ztrácejí svůj původní význam, přetvářejí se, mizí, zužují se či naopak rozšiřují. Rodina ztratila řadu svých funkcí, ale uchovala si dvě základní: **funkci prvotní socializace dětí a emocionálně psychologické stabilizace osobnosti dospělých**. Řadu funkcí rodiny převzal v průběhu vývoje stát.²

Funkce biologicko - reprodukční

Biologicko reprodukční funkce rodiny má význam jak pro společnost jako celek, tak také pro jedince, kteří rodinu tvoří. Zabezpečuje jednak základní biopsychické potřeby muže a ženy (intimní styk, milostné soužití, vzájemnou lásku), jednak zachování lidského rodu (početí, rození dětí). Její dobré fungování je tedy významné pro štěstí a spokojenost manželského páru i pro společnost, protože zajišťuje generační návaznost.

---

¹ Bláha Arnošt, Sociologie dětství . 4. vyd. Brno: Komenium , 1948, str. 7- 8

² Kraus, B., Poláčková, V. at al. Člověk- prostředí- výchova. K otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001, str. 79

„Má-li společnost zabezpečit perspektivy svého rozvoje, potřebuje stabilní reprodukční základnu.“¹

Socializační funkce

Pouze reprodukcí však člověk není živ, a proto je zde nutné si připomenout, že člověk potažmo dítě se rodí pouze jako biologická jednotka plná genetických informací. Po narození je obdařeno pouze reflexy, mezi něž patří sací (saje mateřské mléko), polykací nebo vylučovací. V průběhu svého života se přetváří na sociálního jedince, který si vydobude své místo ve společnosti.

Rodina je tou hlavní institucí podílející se na tomto cyklu přeměny jedince v respektovanou a společností přijatelnou bytost. Nejlepším věkovým stádiem pro formování a vnímání k okolním vlivům je dětství. Je to období které jedinec tráví s matkou. V tomto období vývoje získává jedinec ty nejzákladnější a nejdůležitější informace pro pozdější snadné začlenění do společnosti.

Sociálně ekonomická funkce

Za sociálně ekonomickou funkcí označujeme celkové materiální zabezpečení rodiny. Radíme zde životní standart, nepřímou i úroveň kulturní a způsob života včetně společenské angažovanosti rodiny a jejího postavení ve společenské struktuře.

„Rodina je chápána jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Členové rodiny se jednak zapojují do výrobní a nevýrobní sféry v rámci výkonu určitého povolání, ale rodina jako celek se stává především významným spotřebitelem, na němž je současný trh závislý. V rámci rodinného systému se pak realizuje řada rozhodnutí týkajících se využití materiálních a finančních prostředků, investic, výdajů.“²

---

¹ Kraus, B., Poláčková, V. at al. Člověk- prostředí- výchova. K otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001, str. 79

² Kraus, B., Poláčková, V. at al. Člověk- prostředí- výchova. K otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001, str. 80

Kulturně výchovná funkce

Jednotlivci jsou součástí určitých společenských kultur. Kulturní výchova zabezpečuje v rodině základní péči o děti a jejich výchovu. Každá rodina má svoji přirozenou výchovu jako součást socializačního procesu, přesto je výchova dětí předepsána i zákonnou normou. Týká se vyživovací povinnosti, umožnění povinné školní docházky a stejnou mírou odpovědnosti u obou rodičů za výchovu dětí. Děti v rodině získávají hodnotovou orientaci, která je provází celým životem. Rodina pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů a předává jim kulturní dědictví a vštěpuje morální postoje.

Četná zjištění o vlivu kulturních vzorců, zejména rodinné výchovy, na utváření individuální psychiky vedla k zavedení pojmu „bazální osobnost“, který vyjadřuje socio-kulturní vlivy na utvořený psychologický základ osobnosti.¹

Emocionální a ochranná funkce

Člověk je ve své podstatě nádoba, která je rozdělena na množství komůrek (základní potřeby, porozumění, láska, kladné emoce aj.) a jestliže nemá některou dostatečně plnou, nemá ani dostatečně uspokojeny své potřeby. V současné době je mnoho názorů na krizi rodiny, která přestává plnit své funkce a zaniká. Je však zřejmé, že funkce rodiny nemůže být ničím nahrazena.

Společenská funkce

Rodina si plní svoji společenskou funkci a podle ní je začleňována do systému společnosti. Rodina je základní buňkou celé společnosti.

Normalita rodiny

1. „Normalita jako *zdraví a absence patologie* - jde o tradiční medicínsko-psychiatrický přístup. Rodina je v tomto pojetí normální, je-li symptomatická, tj. nevykazuje-li u žádného člena symptomy poruchy či psychopatologie.“²

¹ Srv. Nakonečný, M., Úvod do psychologie. 1. vyd. Praha: AkademiKa, 2003, str. 112-113

² Sobotková Irena, Psychologie rodiny. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, str.39

2. „Normalita jako *ideál* – tento přístup je vlastní především humanistickým teoriím, které normalitu rodiny ztotožňují s ideálem či optimálním fungováním; v případě jednotlivce je ideálem sebeaktualizace, naplnění možností. Úspěšné optimálně fungující rodiny jsou jakoby umístěny na jednom konci kontinua, ve středu jsou průměrné či symptomatické rodiny, vážně disfunkční rodiny jsou na druhém konci kontinua.“¹

3. „Normalita jako *průměr* – rodina je normální, pokud odpovídá tomu, co je obvyklé, průměrné, typické. Toto pojetí normality vychází ze sociologie, kde se pracuje se statistickým průměrem, a je založeno na křivce normálního rozložení, kdy střed je průměr (norma) a oba kraje jsou odchylky.“²

4. „Normalita jako *transakční proces* – přístup podložený systémovou teorií. Na rozdíl od jiných vymezení normality je pozornost věnována procesům probíhajícím v čase: základní procesy zahrnují integraci, udržování a vývoj rodinného systému; jak ve vztahu k individuálním, tak sociálním systémům. V úvahu je tedy brán časový i sociální kontext rodiny.“³

4.2 Struktura rodiny

Ze strukturálního hlediska má každá rodina svoji hierarchii, kde každý z jejich členů hraje svoji určenou roli. V této struktuře dochází ke vzájemnému působení členů na sebe navzájem a tím i k vymezování hranic jejich působnosti ve stanovené hierarchii.

V klasické a dobře fungující rodině rozdělujeme tyto základní rodinné posty neboli role: otcovské, mateřské, sourozenecké a působení prarodičů. Největší význam je však kladen při výchově dětí na matku. Jako jediná má výsadní postavení po stránce citové a vztahové. Má však i dobré postavení po stránce právní, jak dokazují velká procenta ve svěřování do péče a výchovy matce při rozvodovém řízení.

¹Sobotková Irena, Psychologie rodiny. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, str.39

²Sobotková Irena, Psychologie rodiny. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, str.39

³Sobotková Irena, Psychologie rodiny. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, str.40

Důležitou rolí je také postavení otce, které se projevuje na rozvoji povahového ukáznění dětí. Z vlastní zkušenosti se svým synem mohu potvrdit, že od malička napodobuje mé chování a snaží se mi co nejvíce podobat. Nejvíce se absence otce projevuje v neúplných rodinách, kde se objevuje více delikventů nežli při absenci matky.

K dalším důležitým faktorům ve výchově patří sourozenci. Když je v rodině více sourozenců, tak se naučí o všechno dělit, pomáhat si a vzniká zde silné pouto soudržnosti mezi jednotlivými sourozenci. Jak praví Nevoránek, J. „Máte-li rádi svoje dítě dopřejte mu sourozence“, já osobně se s touto myšlenkou plně ztotožňuji a řídím se podle ní. Dopřáli jsem svému synovi sourozence.

V dnešní karierní době se vrací více než kdy jindy význam prarodičů. Stále více dětí je svěřováno babičkám a dědečkům nejenom za účelem prázdnin, ale i v průběhu roku. Rodiče se svým dětem v posledních letech nevěnují tak, jak jim náleží a spoléhají se při tom na výchovu od prarodičů.

4.3 Sociologie v rodině

„Je-li vývoj jedince tak úzce svázán s podmínkami přírodního a zvláště společenského prostředí, je zřejmo, že mezi hlavními pomocnými disciplinami pedagogiky nesmí scházet sociologie. Je dnes jistě nesporno, že základními pomocnými vědami pedagogiky jsou biologie a psychologie. Bez přesné znalosti těla a duše dítěte není možno žádné vědomé a methodické utváření dítěte na bytost harmonickou, jež má svou harmonickou osobnost dát do služeb společnosti.“¹

Rodiny je možné rozdělit do skupin podle toho, jak si plní svou výchovnou péči vůči dítěti:

1. Rodina funkční – rodina, která splňuje dané požadavky a normy společnosti výchovné, biologické, ekonomické a kulturně – rekreační. Funkční rodiny zastupují největší procento rodin a jsou přínosem pro fungování státu.

---

¹ Bláha Arnošt, Sociologie dětství. 4. vyd. Brno: Komenium, 1948, str.27

2. Rodina problémová - rodina, ve které se vyskytne nějaký problém, porucha ale kdy ještě není ohrožen zdravý vývoj dítěte. Hovoříme o problému, ale nepoškozujeme dítě (problém se snaží vyřešit)

3. Rodina disfunkční - rodina, kde je vážně narušena její funkčnost. Bývá ohrožen zdravý vývoj dítěte. Rodina již není sama schopna tyto problémy zvládat a řešit. Jedná se o rodiny, kde se většinou vyskytují některé z deviací (alkoholismus, narkomanie nebo jiné závislosti). Pomoc je nutná institucionální metodou = dítě je odebráno a dáno do náhradní rodinné péče. Není to tak dávno co jistá matka v opilosti zalehla své malé dítě, to se udusilo a matka toto mrtvé dítě pohodila v lesíku a nahlásila ho jako pohřešované. Zde již pomoc došla pozdě.

4. Rodina afunkční – rodina, v níž dochází k fyzickému a psychickému týrání dětí, může dojít až ke smrti dítěte. Zde je nutné co nejdříve zasáhnout a rodiče zbavit práv. Dítě se rodině odebere a dá do náhradní rodiny, je-li ohroženo více dětí postupuje se stejným způsobem.

Manželství a rodina již od pradávna existují proto, aby mohli lidé náležitě pečovat o své potomky. Mimo toho, že je rodina významná pro svou biologickou podstatu pro udržení druhu lidstva, je především základní jednotkou každé společnosti. Má za úkol nejenom přivést do života člověka jako živočicha, ale zprostředkovává mu vrůstání do jeho kultury a lidské společnosti. Rodina dále propojuje jednotlivé generace a vytváří mezi nimi kontinuitu a solidaritu.

Rodina má vliv na výchovu dětí a mládeže, která je ve svém smyslu i naplňováním potřeb dítěte. Jedná se především o potřebu samotné rodiny důležitou pro jeho zdravý tělesný a duševní vývoj, laskavou výchovu a vědomí, že je dítě milováno.

Potřeba jistoty je další z významných potřeb dítěte, kde důležitou funkci tvoří vřelé a příjemné prostředí otcovské a mateřské, které vychází z čisté lásky rodičů. K jistotám neodmyslitelně patří vhodné rodinné prostředí – domov, jenž je zárukou zdravého společenského a citového vývoje dětí a mládeže.

„Ke zdravému citovému vývoji mají rodiče poskytovat dětem nejen obohacené prostředí, ale i harmonickou atmosféru dodávající pocit bezpečí a jistoty. Rodiče musí do výchovy investovat čas a naučit dítě být klidné, a zároveň pozorné.“¹

Hlavní etapou, v níž se odehrávají překotné změny ve vývoji jedince v jeho osobnostním jednání, je dětství. V tomto období dítě musí zvládnout naučení se spoustě sociálních dovedností, jako je například sebe-obsluha (samo se najíst, jít na wc). Největší zátěž a tudíž největší pokroky se dějí od narození do věku tří let dítěte.

4.4 Dílčí závěr

Jak již bylo popsáno výše, manželství, aby se stalo funkčním článkem státu, se musí proměnit na funkční rodinný celek, který přispívá ke zdárné socializaci dítěte neboli k jeho správnému začlenění se do společenského dění uprostřed komunity, ve které se narodil. Každá společnost a každý státní celek má odlišné normy chování a tak i jedinci v nich žijící mají odlišný názor na to, co je norma chování.

Všichni žijeme ve společenských vazbách, o jejichž nezbytnosti většinou vůbec nepochybujeme. Nejhlubší vazby nám však nabízí především rodina, ve které žijeme. Co však vlastně pojem „rodina“ obnáší? Je snad základním determinantem rodiny instituce manželství? Čím se liší od volných svazků dvou lidí? To jsou otázky, které bychom si měli všichni pokládat, pokud uvažujeme o smyslu těchto forem soužití.

---

¹ Rheinwaldová, E.: Jak vychovat šťastné dítě. 2. vyd. Praha: Motto, 2005, str. 209

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval problematikou rozdělení manželství podle jejich typu.

Předkládaná bakalářská práce je koncipována jako historický a současný souhrn informací k zadané problematice typů manželství a obohacena o konkrétní informace smysluplnosti současné rodiny.

Vzhledem k teoretickému pojetí práce a jejímu omezenému rozsahu jsem svoje poznatky, získané zejména studiem odborné literatury, neověřoval praktickým výzkumem. Některé závěry jsem si však potvrdil ve formě neformálních rozhovorů s osobami, které mají v této oblasti jisté osobní zkušenosti.

Současným trendem je nárůst nesezdaných a bezdětných partnerských soužití. Pomineme-li důvody nárůstu takovýchto soužití, jako je například názor mladých lidí na institut manželství, zůstává hlavním důvodem ekonomická stránka věci.

Ať už je manželství či soužití muže a ženy párové nebo skupinové, hlavním cílem těchto soužití by mělo být založení rodiny a vytvoření bezvadného a sociálně vyrovnaného prostředí pro růst a vývoj dítěte.

Dojde-li však k situaci rozvodu nebo rozchodu, musí se v první řadě pohlížet na dítě. Rozvod rodičů mívá pro dítě fatální následky v jeho vývoji a většinou ovlivňuje dítě po celý zbytek jeho života. Děti z rozvedených manželství jsou více náchylné na nestabilitu vlastního rodinného a partnerského života.

Manželství je instituce která stále potřebuje mít určitý směr svého vývoje a rozvoje partnerského stavu. Rodina má prioritní cíl výchovy dětí a jejich začlenění do společnosti, k čemuž jsou zapotřebí oba rodiče.

Resumé

Bakalářská práce na téma „Typy manželství“ je zaměřena na problematiku vzniku, rozdělení a vývoje manželství. Dále je zde zapracováno i téma rodiny neboť k fungujícímu manželství patří založení rodiny. Práci jsem rozdělil do čtyř samostatných částí z nichž každá tvoří samostatný celek.

První kapitola je věnována vzniku, rozvoji a členění manželství v etapách vývoje prvotně pospolné společnosti, otrokářské společnosti, manželství ve feudalismu a kapitalistické společnosti. Manželství je zde ukazatelem společenského a hospodářského růstu společnosti, ve které se nachází. Rozvoj především ovlivňují potřeby pro život rodiny a stupně výrobního procesu společnosti.

Druhá kapitola je zaměřena na samotnou definici manželství a popisuje ve čtyřech částech různé druhy soužití v současném „moderním“ světě. Jsou zde vysvětleny podstatné rozdíly ve vztazích párových, skupinových, nesezdaných i homosexuálních soužití.

Třetí kapitola popisuje různé možnosti vzniku a zániku manželství a vady, pro něž může být manželství prohlášeno za neplatné, kdy nemohlo vzniknout. Je zde popsán jeden ze základních činitelů dobrého fungování manželského harmonického života. Tím je výběr správného životního partnera. Chráníme si tím i naše děti před možným psychickým vypětím způsobeným rozvodem manželského páru.

Čtvrtá kapitola rozebírá prioritní funkce manželství (rodiny), strukturu rodiny a postavení jednotlivých členů rodiny z hlediska jejich sociálních rolí, které plní v rámci rodinného soužití. Jsou zde popsány různé druhy rodin podle plnění svých společenských funkcí: funkční, problémová, disfunkční a afunkční.

Myslím, že práce poskytuje široký pohled na manželství a rodinu jako na součásti pro správné fungování státu.

Anotace

Tato práce pod názvem „ Typy manželství“ je zaměřena na historický vývoj manželství a rodiny. Jsou zde popsány různé typy soužití lidí a nastiňuje stanovené postupy při uzavírání sňatku i možnosti jeho ukončení. Pojednává o hlavních funkcích rodiny a její důležitosti pro fungování státu. Zaměřuje se na problematiku výběru životního partnera z hlediska zdraví a genetiky. Popisuje různé typy normality, vnitřní řád a socializaci v rodině .

Klíčová slova:

Manželství, sňatek, funkce rodiny, polygamie, monogamie, partnerství, rozvod, socializace

Annotation

This work is called? The forms of marriage? It intend on historical development of marriage and family. There are described various types of common life and it outline procedure of wed and possibility of divorce. It deal with the main family functions and the importance for the state functioning. It intend on problems of choosing partner from the point of view of health and genetics. It describe various types of normality, family regulations and socialization in a family.

Key words:

marriage, wedding, function of family, polygamy, monogamy, divorce, socialization

Použitá literatura

1. Bláha Arnošt, Sociologie dětství . 4.vyd. Brno: Komenium , 1948, 237 s.
2. Fialová L. a kol., Představy mladých lidí o manželství a rodičovství .1. vyd. Praha: SLON, 2000, 163 s.
3. Francois de Sigli, Sociologie současné rodiny. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 127 s.
4. Goody Jack, Proměny rodiny v evropské historii, 1. vyd. Praha: NLN, 2006, 229 s.
5. Klabouch Jiří, Manželství a rodina v minulosti. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962, 281 s.
6. Kohoutek Rudolf, Psychologie zdraví a duševní hygiena. Brno: 2007, IMS Brno, 135 s.
7. Kolektiv autorů, Ilustrovaný encyklopedický slovník. 1. vyd. Praha: AKADEMIA, 1981, 957 s.
8. Kraus, B., Poláčková, V. at al. Člověk- prostředí- výchova. K otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001, 199 s.
9. Matoušek Oldřich, Rodina jako instituce a vztahová síť. 3. vyd. Praha: SLON, 2003, 161 s.
10. Mazánková, L. a kol., Sociologie rodiny. Brno: IMS Brno, 2004, 34 s.
11. Možný, I., Moderní rodina. 1. vyd. Brno: Blok, 1990, 184 s.
12. Nakonečný, M., Úvod do psychologie. 1. vyd. Praha: Akademia, 2003, 507 s.
13. Nevoránek, J., Řehoř, A., Kapitoly ze sociologie rodiny. Brno: IMS Brno, 2004, 38 s.
14. Rheinwaldová, E., Jak vychovat šťastné dítě, 2. vyd. Praha: Motto, 2005. 209 s.
15. Smith Heather, Děti a rozvod. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 184 s.
16. Sobotková Irena, Psychologie rodiny. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 173 s.

Internetové stránky

17. [http:// www.atre.cz](http://www.atre.cz)
18. <http://www.rodina.cz>